

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
روابط عمومی

ویژه نامه

عید سعید فطر

خبرنامه اطلاع رسانی داخلی
دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

عید سعید فطر

«الله اکبر- الله اکبر- الله اکبر»

«اللهم اهل الکبریا والعظمه و اهل الجود والجبوت و اهل العفو والرحمه و اهل التقوی والمغفره اسئلک بحق هذا اليوم الذی جعلته للمسلمین عیدا و لمحمد صلی الله علیه و آله ذخراً و شرفاً و کرامتاً و مزیداً»

جشن بازگشت و فطر

قال امیرالمؤمنین علی(ع): «انما هو عید لمن قبل الله منه صیامه و شکر قیامه و کل یوم لا تعصی الله فهو عید» این عید کسی است که خدا روزه اش را پذیرفته و نماز او را ستوده است و هر روز که خدا نافرمانی نشود آن روز، عید است. در فرهنگ اسلامی، اولین روز ماه شوال عید فطر و جشن بازگشت به فطرت معین شده است، زیرا مسلمانان روزه دار در طول ماه رمضان با ارتباط های پی در پی با خداوند متعال و استغفار از گناهان به تصفیه روح و جان خویش همت گماشته اند و از تمام آلودگی های ظاهری و باطنی که بر خلاف فطرت آنهاست خود را پاک نموده و به فطرت واقعی خود بر می گرداند (چون عید به معنای بازگشت و فطر به معنای فطرت و طبیعت است) مسلمانان که در یک ماه میهمان ضیافت الهی بوده اند، در این روز به صفای باطن دست یافته و شخصیت واقعی خویش را باز یافته اند- انسان در طول سال در اثر غبارهای جهل و نادانی و غفلت به انواع گناهان و معصیت ها مبتلا شده و از حقیقت خود دور می شود و در نتیجه دچار خودفراموشی و خدافراموشی می گردد- اما با فرا رسیدن ماه مبارک رمضان (دعیمت فیه الی ضیافه الله) در واقع به خودشناسی و خداشناسی می رسد و در روز عید فطر گویی یک مسلمان از نو متولد می شود چون امیر مؤمنان حضرت علی (ع) فرمود: «روژه داران در شب عید فطر از تمام آلودگی ها و پلیدی ها پاک شده اند و کمترین پاداش خود را که پاکی و پاکیزگی است دریافت نموده اند.

قال امیرالمؤمنین علی(ع): «اعلموا عبادالله انی ادنی ما للصائمین والصائمات ان ینادیهم ملک فی آخر یوم من شهر رمضان: بشروا عبادالله فقد غفر لکم ما سلف من ذنوبکم فانظر و کیف تکنون فیها تستأنفون» (امالی صدوق، ص ۱۰۰) ای بندگان خدا بدانید که کوچک ترین چیزی که برای مردان و زنان روزه دار است، این است که فرشته ای در روز آخر ماه مبارک رمضان به آنها ندا می دهد ای بندگان خدا: بشارت تان باد که خداوند متعال تمام گناهان گذشته شما را آمرزید پس بنگرید که بعد از این چگونه عمل خواهید کرد. به همین دلیل عارف واصل مرحوم میرزا جوادآقا ملکی تبریزی در کتاب المراقبات روزه دارانی که به عید سعید فطر وارد می شوند را به پنج دسته تقسیم کرده است. دسته اول: عده ای تغذیه آنان از راه حرام بدست می آید این دسته مانند کسانی هستند که سوار چارپای

غصبی شده خانه خدا را طواف می کنند (دروغ، تهمت، غیبت) فقط گرسنگی و تشنگی کشیده اند. دسته دوم: تغذیه آنان شبهه ناک و اینها اعمالشان حیط است. دسته سوم: تغذیه آنان حلال ولی سفره آنان رنگین و پرخوری می کنند و کاری که در حضور دوست خوشایند نیست انجام می دهند اینان بنده شکم هستند نه پروردگار. دسته چهارم: که اسراف و ریخت و پاش می کنند که بهتر است غذایشان را حرام بدانیم چون گناهکارند نه مطیع. دسته پنجم: عده ای هم در کسب و کار حلال و از خوشگذرانی و اسراف دور هستند برای خدا تواضع کرده به مقدار کم می خورند اینان مورد توجه هستند. و سپس می فرماید: ای فقیر بنگر اگر خوردن غذای تو به خاطر نیرو گرفتن و انجام دستورات خدا باشد شبیه عمل پیامبران و اولیاء و فرشتگان مقرب می باشد و خداوند متعال اعمال این گروه را به حسن قبول می پذیرد و آن را به مقام قرب نزدیک می نماید و در جوار خود با اولیا و اصفیا می نشاند و از جام اوفی به آنها می چشاند و به مقام (واذنی) می رساند. در روز عید فطر طبق آیه: «قد افلح من تزکی و ذکر اسم ربه فصلی» همانا رستگار شد کسی که با پرداخت زکات خود را تزکیه نمود و آن که نام پروردگار را یاد نمود و سپس نماز خواند. یکی از مصادیق این آیه عید فطر و زکات فطره می باشد که در روایتی است همواره رسول خدا(ص) روزهای عید فطر قبل از رفتن به مصلی فطره را تقسیم می کرد و آیه فوق را می خواند. عید فطر تعظیم شعائر اسلامی (و من یعظم شعائر الله فانها من تقوی القلوب) هر کس شعائر الهی را بزرگ دارد این کار نشانه تقوای دل هاست که یکی از ویژگی های عید سعید فطر می باشد. شعار تکبیر و تهلیل و تحمید و تقدیس از جمله اعمالی است که به روز عید جلوه خاص می بخشد.

قال رسول (ص): «زینوا اعیادکم بالتکبیر» عیدهای خود را با (شعار) تکبیر، زینت دهید.

و باز حدیث دیگری: «زینوا العیدین بالتهلیل والتکبیر والتحمید والتقدیس» عیدهای فطر و قربان را با شعارهای لا اله الا الله والله اکبر والحمد لله و سبحان الله زینت دهید. شخص رسول خدا(ص) در روز عید فطر وقتی از منزل بیرون می آمدند تا رسیدن به مصلای خویش با صدای بلند می فرمود: «لا اله الا الله والله اکبر» حتی در میان خطبه ها و قبل و بعد از آن با صدای رسا این کلمات را تکرار می کردند. و سخن آخر، امام رضا(علیه السلام) درباره دلیل تکبیرهای زیاد در روز عید فطر می فرماید: «تکبیر،

عید سعید فطر از منظر رهبر معظم انقلاب اسلامی

... روز عید فطر از جملهی مناسبت هایی است که امت اسلامی می تواند از آن منتفع شود و خوشبختانه در اسلام از این مناسبت ها بسیار است. این روز برای همه ی مسلمانان جهان عید است؛ روزی است که مسلمانان بعد از یک ماه روزه داری و عبادت و توجّه و تذکّر، با دلپایی که برای جلب رحمت و نورانیت الهی آماده شده است، با اقامه ی نماز و اجتماعات گوناگون، گرد هم جمع می شوند و این برای دنیای اسلام یک فرصت است. همه ی اعیاد و مناسبت های اسلامی باید این خاصیت را برای ما داشته باشد که دلپای ما مسلمانان را به هم نزدیک کند. امروز مسلمانان بیش از همیشه احتیاج دارند به این که دلپایشان را به هم نزدیک کنند. ... روز عید فطر از جمله ی مناسبت هایی است که امت اسلامی می تواند از آن منتفع شود و خوشبختانه در اسلام از این مناسبت ها بسیار است. این روز برای همه ی مسلمانان جهان عید است؛ روزی است که مسلمانان بعد از یک ماه روزه داری و عبادت و توجّه و تذکّر، با دلپایی که برای جلب رحمت و نورانیت الهی آماده شده است، با اقامه ی نماز و اجتماعات گوناگون، گرد هم جمع می شوند و این برای دنیای اسلام یک فرصت است. همه ی اعیاد و مناسبت های اسلامی باید این خاصیت را برای ما داشته باشد که دلپای ما مسلمانان را به هم نزدیک کند. امروز مسلمانان بیش از همیشه احتیاج دارند به این که دلپایشان را به هم نزدیک کنند. ... (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران ۱۳۸۱/۹/۱۵)

فطر هدیه ای از جانب دوست

...عید فطر، یکی از عظیمترین مناسبت های اسلامی است. دنیای اسلام، روز عید فطر را به معنای حقیقی عید می داند و عید می گیرد؛ و این چیزی است که اسلام برای امت اسلامی خواسته است: «جعل الله لکم عیدا و جعلکم له اهلا»؛ خدای متعال امروز را برای امت اسلامی عید قرار داد و آنها را شایسته ی این عید دانست. آنچه مهم است، بخش دوم قضیه است. ما باید از این هدیه ی الهی استفاده

کنیم؛ هم استفاده‌ی شخصی، به معنای راه دادن نور معرفت و توبه و انابه به دل‌های خودمان، که اگر از عالم معرفت و محبت الهی دریچه‌ای بر روی دل‌های خودمان باز و اندرون خود را نورانی کنیم، بسیاری از تاریکی‌ها و گرفتاری‌های دنیای بیرون هم حل خواهد شد؛ چون دل انسان‌هاست که سرچشمه‌ی خوبی‌ها و بدی‌هاست - در اعمال و رفتار و مناسبات اجتماعی و بین‌المللی آنها - و هم استفاده‌ی عمومی بکنیم. ... (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ۱۳۸۰/۲/۰۹/۲۵) ... امروز عید فطر است؛ روز عیدی گرفتن از خدای متعال است؛ روزی است که در قنوت نماز عید فطر میلیون‌ها دل متذکر و خاشع از خداوند متعال درخواست کردند همان خیراتی را که به برترین بندگان داده است، به آنها هم بدهد و از شوری که برترین و بزرگترین انسان‌های تاریخ را از آن دور نگه داشته است، آنها را هم دور بدارد. آن خیرات، در درجه‌ی اول، عروج به مقام توجّه به خدا، عبودیت خدا، آشنا بودن و مرتبط بودن با خدا و الهام گرفتن از حضرت حق در همه‌ی گفتارها و کردارها و آنات زندگی است، و بدترین شرور، شرک به خدا، خضوع در مقابل قدرتهای غیرالهی و ضدّ الهی و بنده و برده‌ی دیگران بودن است. امیدواریم خداوند به فضل و رحمت خود دعای میلیون‌ها مسلمان را که از دل بر زبان جاری کردند، مستجاب کند و مسلمانان را به وادی امن عبودیت و مقام بنده‌ی صالح و شایسته‌ی خود وارد کند. ... (بیانات مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۲/۰۹/۰۵)

فطر عیدی برای مغفرت شدگان

... در روایتی است از سُوید بن غَفَله - که از دوستان امیرالمؤمنین است و درباره‌ی او این‌طور گفته‌اند که «من کان من اولیاء امیرالمؤمنین»؛ از نزدیکان امیرالمؤمنین بوده است - که می‌گوید روز عید فطر در خانه‌ی امیرالمؤمنین بر او وارد شدم. «فاذا عنده فائور ای خوان»؛ در مقابل او سفره‌ی گسترده شده بود و حضرت مشغول غذا خوردن بودند. «و صحفه فیها خطیفة و ملینة»؛ غذای بسیار متواضعانه‌ی در مقابل حضرت گذاشته شده بود. «خطیفة» غذایی است که در حداقل امکان برای کسی تهیه می‌شود؛

مثلاً مقداری شیر و مقداری آرد مخلوط می‌کردند؛ غذای کاملاً فقیرانه. «فقلت یا امیرالمؤمنین یوم عید و خطیفة؟»؛ عرض کردم یا امیرالمؤمنین! شما روز عید چنین غذای کم‌اهمیت و کم‌ارزشی می‌خورید؟ معمول این است که در روزهای عید، مردم بهترین غذاهای خود را می‌خورند؛ شما به این غذا اکتفا کردید؟ «فقال: انما هذا عید من غفر له»؛ فرمود امروز، روز عید است؛ اما برای کسانی که مورد مغفرت الهی قرار گرفته باشند. یعنی عید بودن امروز به خوردن غذاهای رنگین و دل‌خوش کردن به شادی‌های کودکانه نیست؛ این عید واقعی است برای کسانی که بتوانند و توانسته باشند مغفرت الهی را برای خودشان تحصیل کنند. در یک جمله‌ی دیگر امیرالمؤمنین فرمود: «انما هو عید لمن قبل الله صیامه و شکر قیامه»؛ عید فطر، عید است برای کسی که خدا روزه‌ی او را مورد قبول قرار دهد و نماز و عبادت او را مورد شکر و سپاس خود قرار دهد. «و کل یوم لا یعصی الله فیه فهو یوم عید»؛ آن روزی که من و شما این توفیق را پیدا کنیم که هیچ معصیتی از ما سر نزنند، روز عید و شادمانی است. ... (بیانات مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۴/۰۸/۱۳)

آداب عید سعید فطر

در ذیل، آداب عید فطر را از پیش رو می‌گذرانیم:

۱. احیاء شب عید

امام صادق علیه‌السلام به نقل از پدر بزرگوارش فرمود: «كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ يُحِبُّ لَيْلَةَ عَيْدِ الْفِطْرِ بِالصَّلَاةِ حَتَّى يُصْبِحَ وَ يَبْتَیْ لَيْلَةَ الْفِطْرِ فِي الْمَسْجِدِ» (حر عاملی، وسائل الشیعه، (آل البیت)، ج ۸، ص ۸۷) امام سجاد علیه‌السلام، شب عید فطر را با نماز به صبح می‌آورد و در مسجد به شب زنده‌داری می‌پرداخت.

۲. زیارت امام حسین علیه‌السلام

سید ابن طاووس در اقبال الاعمال از جمله آداب شب عید فطر را، زیارت امام حسین علیه‌السلام معرفی می‌کند.

۳. غسل شب و روز عید

از جمله آداب شب و روز عید فطر، غسل است. وقت غسل شب عید، از اول مغرب تا اذان صبح است؛ گرچه انجام آن در ابتدای شب بهتر است. و وقت غسل روز عید، از اذان صبح تا غروب آفتاب است؛ گرچه بهتر است آن را پیش از نماز عید به جا آورد و اگر از ظهر تا غروب بجا آورد، احتیاط واجب آن است که به قصد رجاء انجام دهد. (رساله امام خمینی رحمه‌الله، مسئله ۶۴۴)

۴. پرداخت زکات فطره

همچنان که تمام بودن نماز به صلوات بر پیامبر و آل اوست و بدون صلوات نماز ناتمام است، تمام بودن روزه نیز به پرداخت زکات فطره است. قال ابو عبد الله علیه‌السلام: «ان من تمام الصوم إعطاء الزكاة - یعنی الفطره - كما ان الصلاة على النبي صلى الله عليه وآله تمام الصلاة، لأنه من صام و لم يؤد الزكاة فلا صوم له اذا تركها متعمداً؛ (سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۴۶۶؛ شیخ صدوق، من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۱۱۹) امام صادق علیه‌السلام فرمودند: از جمله کارهایی که موجب کامل شدن روزه است، پرداخت زکات فطره است، همچنان که صلوات بر پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله، موجب کامل شدن نماز می‌شود. اگر کسی روزه بدارد ولی زکات فطره را از روی عمد پرداخت نکند، در واقع روزه نداشته است [و روزه‌اش مقبول نیست]. زکات فطره، علاوه بر آنکه باعث تمام بودن روزه است، نقصان زکات مال را نیز جبران می‌کند. امام علی علیه‌السلام فرمود: «من أدى زكاة الفطرة اتم الله بها ما نقص من زكاة ماله؛ (شیخ صدوق، من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۱۱۹) کسی که زکات فطره پرداخت کند، خداوند به وسیله آن، نقصان [در پرداخت] زکات مالش را جبران می‌کند.»

۵. تکبیر خداوند

به پاس امداد الهی و یاری رساندن او در پیروزی بر دیو نفس و برخورداری از نعمت هدایت و سرمایه معنویت، باید ولی نعمت را بزرگ داشت و او را تکبیر گفت. بعد از نماز مغرب و عشاء شب عید، پس از نماز صبح و ظهر و عصر روز عید و نیز پس از نماز عید فطر مستحب است چنین تکبیر بگویند: «الله اکبر، الله اکبر، لا اله الا الله والله اکبر، الله اکبر والله الحمد، الله اکبر علی ما هدانا.» (رساله امام خمینی رحمه‌الله، مسئله ۱۵۲۶)

۶. کراهت روزه تا سه روز پس از عید فطر

در برخی روایات توصیه شده است که تا سه روز پس از عید فطر، از روزه گرفتن خودداری شود. امام صادق علیه‌السلام فرمودند: «لا صیام بعد الأضحی ثلاثة أيام ولا بعد الفطر ثلاثة أيام إنها أيام أكل و شرب؛ (حر عاملی، وسائل الشیعه، (آل البیت)، ج ۱۰، ص ۵۱۹) تا سه روز پس از عید قربان و عید فطر، روزه داشتن روا نیست. این روزها، روزهای خوردن و آشامیدن است.»

